

Edeite Husare sovys rodūšuos idejis eistynoj dažaidūs latgaliskūs projektūs

Inga Kaļva-Miņina

Foto nu E. Husaris personeiguo arhiva

Edeite sovā dzimšonys dīnā aba šalteņa nu *Instagram* konta @latgola celim itymā pavasarī

«Es asmu taidys cylvāks, kurs nasabeist mestīs īškā jaunajā i pījimt izaicynuojumus. Tys paleidz nasēdēt sovā komforta zonā,» soka EDEITE HUSARE. Jei ir bīdreibys «LgSC» valdis priķšsādātuoja, medeja «Latgališu kulturys ziņu portals *lakuga.lv*» socialūs teiklu redaktore i portala atteisteibys vadeituoja, kūpā ar muziki Arni Slobožaninu voda latgališu literaturys raidīrokstu «Puslopys», ir latgališu dzīšmu kruojuma «Muna dzīšmu gruomota» sastuodeituoja.

Edeite ir daudz latgaliskūs projektu/ procesa iniciatore, vierzeituoja i eistynuoituoja, īdvasmoj ar sovu enerģeju i rodūšumu, i nūteikti – ar lelajom dorba spiejom. Kab jius – myusu laikroksta skaiteituoji – uzzynuotu, kū jaunū, nūdereigu i interesantu latgaliski voi par Latgolū varam sagaideit itymā godā, vaicuoju taišni Edeitei.

Eistynoj dažaidus projektus

Bīdreiba «LgSC» ir vīna nu zynomuokūs i aktivuokūs latgališu organizaceju, kura eistynoj projektus latgališu volūdys i latgaliskuos kulturys telpys saglobuošonai i atpazeistameibys veicynuošonai (uztur pasaulī vīneigū tikai latgališu rokstu volūdā saturu rodūšū medeju «Latgališu kulturys ziņu portala *lakuga.lv*»), kai ari eistynoj cytys aktivitatis. 2020. goda rudinī bīdreibai palyka 15 godi, i tyka nūmaineits tuos nūsaukums nu «Latgolys Studentu centrs» iz «LgSC».

Bīdreibys valdis priķšsādātuoja Edeite Husare, runojūt par «LgSC», stuosta, ka nūsaukuma maiņa bejuse likumsakareiga, deļ tam, ka laika gaitā ir izauguse gon poša bīdreiba i tuos eistynuoituos aktivitatis, gon mainejušuos ari bīdru interesis. Edeite uzsver, ka «LgSC» kai bīdreibai itys byus puormaiņu laiks – ir apstyprynuoti dažaidi projekti, i tāt juostuodoj, kab tūs realizātu.

«Nu apreļa suokuma otkol aktivi struodoj latgališu ziņu portals *lakuga.lv*. Tyka pīraksteiti i ir atbalsteiti vairuoki projekti Valsts kulturkapitala fonda projektu konkursā portala pamatdarbeibys nūdrūšynošonai, kab mes itymā godā varātu dokumentēt tūs procesus, kas nūteik latgaliskajā kulturā. Myusus ir atbalstejis Sabīdreibys integracejis fonds, – byus roksti par volūdys procesim, par dažaidim problemvaicuojumim. Ir atbalstejis ari Aktivūs īdzeivuoituoju fonda kapacitatis styprynuošonai. Leidz ar tū mes kai organizaceja varēsīm saprast, kas ir tys vierzīns, kuru gribam īt, i kū grybam dareit,» stuosta Edeite, kura ir prīceiga, ka niu ir iespējams realizēt daudz vierteigu ideju.

Treis projekti apstyprynuoti Latvejis valsts mežu i Valsts kulturkapitala fonda Latgolys kulturys programys 2021. goda projektu konkursā: Ilzis Spergys dzejis kruojums «Rudiņa bolsi», gruomota «Līvānu novads tradīcijās, dziesmās un stāstos» i mobiluo lītuoitne latgališu volūdys apgivei. Valsts kulturkapitala fonda mierkprogramā «KultūrELPA» atbalsteiti itaidi bīdreibys īsnāgti projekti – tradicionaluos kulturys nūzarē – «Sibīrijas etnolingvistisko ekspedīciju materiālu publicošana», literaturys nūzarē – «Stuostu kruojuma «Dzeiveiba» radejis lasejumi», stordisciplinārūs projektu kategoriejā – «Dzejūli i dzīsmis bārnim «Vuškeņa iz pļovys»» (pādejūs divu projektu vadeituoja ir Edeite).

«Projektu – radejis lasejumi Ilzis Spergys stuostu kruojumam «Dzeiveiba» eistynojam kūpā ar Latvejis Radejis Latgolys studeju, kam pīder itei ideja. Decembrī Latvejis Radejis eterā audio formatā izskanēs stuostu kruojums «Dzeiveiba». Par skaniskū i muzikalū pusi atbiļdeigs aktīrs Kristaps Rasīms,» stuosta Edeite.

«Ūtrys projekts, kū man pošai cīši sen gribiejuos eistynuoit, ir Ilzis Spergys dzejis kruojums bārnim i ari dzīsmes bārnim, kū mes kūpā ar Ilzi Spergu i Kristapu Rasimu realizēsīm. Ilzei sovulaik beja sarakstāti dzejūleiši bārnim, i man ruodejuos, ka nav nīmōz tik daudz dzīšmu latgaliski taišni deļ bārnū. Projekta rezultātā izīs Ilzis dzejis kruojums bārnim, septeni dzejūli nu tim puortaps dzīsmēs, i dzīsmem byus ari vizualuos video versejis ar tekstu, kab bārnī ar vysu saimi var laseit i leidza dzīduot. Byus septenis jaunys dzīsmis bārnim latgaliski, kas varātu byut lobs paleigs latgališu volūdys vuiceišonai. Myusdīnuos bārnī mozuok runoj latgaliski, tod vysmoz ir cereiba, ka dzīduos latgaliski,» soka Edeite.

«Gribīs, lai latgaliskajā ir tuos lītys, kas nav bejušs. Vīna taida byus jau itymā nedēļā – ar SIF projekta atbolstu portalā *lakuga.lv* byus ari kulturys viests video formatā. Reizi mienesī Dāvis Suharevskis eisi i kūdūleigi izstuosteis 5–8 svareiguokuos zinīs, kas latgaliskajā kulturā ir bejušs voi tāt nūteik,» atkluoju portala *lakuga.lv* atteisteibys vadeituoja.

Raidīroksts «Puslopys»

2020. godā Edeite kliva par latgališu literaturys raidīroksta «Puslopys» vadeituoja i kūpā ar muziki Arni Slobožaninu cīteigi laseja myusdīnu latgališu literaturys gruomotys i aicynuoja gostūs iz Latvejis Radejis Latgolys studeju pošus rakstnīkus, kab parunuotu ar jim par dzeivi i literarim procesim. «Puslopys» pīsaista na tikai ar sarunom, bet ari ar īspieju īsaklauseit pošu autoru bolsūs, kod jī latgaliski losa sovus dorbus. Kotrā sasatikšonys reizē tūp ari vīna jauna dzīsmis skice ar satyktuo autora tekstu. Itymā godā byus raidīroksta «Puslopys» ūtruo sezona.

Itei Edeitei nabeja pyrmuo pīredze struoduot radejā. «Tys beja 2007. i 2008. gods, kod struoduoju Latgolys Radejā, – reizi nedēļā brauču nu Reigys iz Rēzekni i sastīdīs vadeju raidejumu «Čaja vokors». Vīnu godu vadeju ar Lauru Putāni, kas tāt dzeivoj Vuocējā i ir cīši aktīva diasporā, bet nuokamū godu – ar Verneru Martinovu (zynoms kai muziks Weron Martin – I.K.-M.),» soka Edeite i pībiļst: «Nav tai, ka radeja byutu tei vīta, kur es jytūs vyslobuok. Literatura ari gluži nav muns lauceņš, bet es smejūs, ka vadeit «Puslopys» pīkrytu aiz tuo, ka tei ir muna motivaceja skaiteit vaira, i kai skaiteituojs varu izmontuot sovu dīnesta stuovūkli i izzynuoit par dorbu i pošu autoru daudz kū interesantu.»

«Muna dzīšmu gruomota»

2020. goda febrālī tyka izdūts apjūmeiguokais latgališu dzīšmu kruojums «Muna dzīšmu gruomota», kurā ir apkūpuotys 300 dzīsmis latgaliski – tautsudzīsmis, autor-dzīsmis, kurys aptver ap 100 godu ilgu periodu – nu 20. g. s. suokuma da pat 1919. goda ūtrai pusei. Edeite ir ituo kruojuma idejis autore i sastuodeituoja.

Edeite atzeist, ka ir īguļdeits mīlzeigs dorbs i piec gruomotys iznuokšonys jai ir divejaidys sajiutys: «Vīnys ir pateikamuos sajiutys, ka dorbs ir izdarāts, cylvāki lobpruot pierk gruomoti. Man ir ari dzīšmu stuosti, kas tyka publicāti gon portalā *lakuga.lv*, gon žurnalā «A12». Tāt reizi mienesī radejis raidejumā «Kolnasāta» kūpā ar Ēriku Zepu vodam rubriku «Dzīšmu stuosti». Ūtruo sajiuta ir, ka vystik atsakluoj kaidys naprecizitatis voi kaidys vieļ precizejamuos lītys. Es cīši ceru, ka byus vieļ ari ūtrais izdavums, kur vyss byus izlobuots, papyldynuots, byus vieļ dzīsmis kluot, kurys naasmu īlykuse. Dzīšmu gruomota jau tai ir bīza, bet ar laiku varbyut paliks vieļ bīzuoka. Man beja svareigi, lai ir tys materials, nu kura dzīdam latgaliski, lai nav tai, ka soka, ka nav dzīšmu. Nu ir, vysmoz 300 dzīsmes ir, ka na vaira.»

Leluokais latgališu dzīšmu notu i vuordu kruojums «Muna dzīšmu gruomota» ir sajiems Latgališu kulturys goda bolvu «Boņuks 2020», bejs nomināts Latvejis Sabīdryskuo medeja «Kilograms kultūras» 2020. goda pavasara bolsuojumā, sadarbēibā ar Latgolys viestnīceibu GORS eistynuots koncerts «Dzīšmu gruomota» (nūdrūšynuota koncerta tīšraide lītūtne «LMT Straume» i portalā *lakuga.lv*).

Dzīsmē i dzīduošona Edeitei ir tyvys, i jei ari pošā dzīd – dorbojās bīdreibys «LgSC» folklorys kūpā «Ceidari» i ar napacīteibu gaida, kod nu varēs na tikai raksteit i stuosteit par dzīsmem, bet kūpā ar cytim «Ceidaru» da-leibnīkim skaneigi kūpā sadzīduot.

Andreja Vasjukoviča foto

Par izdavumu «Muna dzīšmu gruomota» Edeite sajēme Latgališu kulturys goda bolvu «Boņuks 2020»

Renātis Lazdenis foto

Raidīroksta «Puslopys» ar rakstnīku Aldi Bukšu īroksta aizkadrys

Foto nu E. Husaris personeiguo arhiva

Edeite ar portala *lakuga.lv* redaktori Sandru Ūdri i bīdreibys «LgSC» gruomotvedi Arti Logīnu piec bīdreibys «LgSC» bīdru pasuokuma Aktivūs īdzeivuoituoju fonda projekta eistynuošonā

Kod hobejs kliust par dorbu

Itys pandemejis laiks Edeitei atnese lelrys puormainis juos dzeivē. «Man pandemejis laiks lyka sasaskort ar stypru izdegšonu, deļ tam ari nūtyka dzeivis puormainis. Tys ir taidys ituo laika minuss, bet nu ūtrys pusis – pasasokūt itom puormaiņom, varu pīpīldeit sovu pyrms 10 godim izsaceitū dūmu, ka grybātu struoduot tikai latgaliskajā i dareit tikai latgaliskys lītys,» soka Edeite, kura gondreiz septenus godus nūstruoduoja Latgolys viestnīceibā GORS par Marketinga nūdalis vadeituoja.

«Pandemeja man saguoja taidys kai izaicynuojums gareigā sferā. Munā gadejumā pandemeja atnese daudz vaira dorba nakai beja. Jau pyrms tam beja daudz doramuo, bet nu vieļ vaira, izjauce tūs pamatus, kas beja īlykti, i vyss pasamaīnēja. Kas man īpriķš beja hobejs, tāt kliva par dorbu. Beiguos juosoka paldis pandemejai, ka apstuodynuoja munu skriejīni i lyka padūmuot, kū es grybu, kas vyspuor nūteik, i pījimt koč kaidus lāmumus, i dareit tū, kas man pateišam pateik,» soka Edeite.

«Tāt ar nav cīši daudz laika, vysis projekti da goda beigu ir juopabeidz. Bet nu ūtrys pusis – varu struoduot latgaliskajā, eistynuoit kulturys projektus. Juosoka – myusu dīnuos tys ir dīzgon ekskluzīvi. Kab tū varātu dareit, man pošai vādzeja īguļdeit dīzgon daudz dorba i laika, lai vyss saītū,» sarunys beiguos pībiļst Edeite, kurai itymā godā izīs gruomota «Trusīni vessim reitā pi puiša». Tys byus izdavums latgaliski–angliski, kurā byus šveicīšu muokslinīka i muzika Vincenta Flikigera zeimiejumi. Edeitei pateik izmieginuot sovys spiejis jaunūs vierzīnūs, i itys izdavums jai byus sova veida debeja latgališu literaturā, ari koč kas vēļ uorpus komforta zonys. ▣